

koskeva käsitteellinen ongelma liittyy demokratian ja polarisaation suhteeseen. Kirjassa käydään varsin normatiivisella otteella keskustelua, miten polarisaatio voi olla *hyväksi* tai *haitaksi* demokratialle, mutta samalla suhde normatiivisuuteen vaikuttaa ristivetoiselta, kun sitä ei uloteta *demokratian* määrittelyyn. Esimerkiksi Ernan ja Gagnon ovat artikkelissaan ”The Crisis of Democracy: Which Crisis? Which Democracy?” (2014, *Democratic Theory*) ehdottaneet, että demokratian kriisistä keskusteltaessa on keskeistä tuoda esiin *mikä* demokratia on uhattuna.

Vastakkainasettelujen aika ei kuitenkaan varsinaisesti määrittele demokratiaa, vaan ymmärrys demokratiasta rakentuu tilkkutäkkimäisesti ainakin erilaisille intresseille (aggregatiivinen liberaalidemokratia), kunnioittavalle keskustelulle (deliberatiivinen demokratia) ja myös erilaisten näkemysten moninaisuudelle (pluralismi). Lienee selvää, että eri demokraatiakäsitysten pohjalta voitaisiin ymmärtää hyvin erilaisin tavoin, mikä kaikki on haitallista demokratialle. Tärkeä tulevaisuuden haaste polarisaatiokirjallisuudelle onkin nähdäkseni käydä syvällisempää ja myös normatiivista keskustelua demokratiasta.

Esittämästäni kriitistä huolimatta pidän Saarisen teosta

arvokkaana avauksena keskustella tarkemmin poliittisesta polarisaatiosta Suomessa. Kirja kannustaa pohtimaan moninaisia polarisaation ajureita ja toimii ennen kaikkea hyvänä ankkurina pelonlietsontaa vastaan. Saarisen mukaan media voi syyllistyä polarisaation liioitteluun koska vastakkainasettelu myy, mutta kirjassa haastetaan erinomaisesti myös tutkijoita. Tutkimustakin lienee helpompi ”myydä” liioitelluilla uhkakuvilla kuin rauhoittelevalla sävyllä. Toivon, että polarisaatiokeskustelu jatkuu Suomessa rikkaana, käsitteellisesti tarkentuvana ja tutkimukseen nojautuvana. *Vastakkainasettelujen aika* toimii tässä hyvänä keskustelun sytykkeenä – ja samalla pahimpien liioittelujen sammuttajana.

Janne Lehtonen

Hukkuvien kotien vakuutukset

Rebecca Elliott: Underwater. Loss, Flood Insurance, and the Moral Economy of Climate Change in the United States. New York, Columbia University Press, 296 s. ISBN 9780231190275.

Nopeasti etenevän ilmastonmuutoksen vaikutukset valtioiden, yhteisöjen ja yksilöiden ta-

louksiin tiedetään jo nyt olevan laajoja, joskin vaikeasti ennustettavia. Tämän myötä kysymykset ilmastonmuutokseen kiinnittyvistä taloudellisista vastuista, riskeistä ja menetyksistä ovat siten edelleen pitkälti ratkaisemattomia. Tiedetään, että rikkaiden valtioiden ja kansojen mahdollisuudet selviytyä lämpenemiseen liittyvistä talousuhkista ovat paremmat kuin köyhempien valtioiden ja niiden asukkaiden. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö nopeiden ympäristömuutosten vaikutukset osuisi tavalla tai toisella kalliisti myös suhteellisen rikkaaseen, keskiluokkaiseen elämänpiiriin taloudellisesti kehittyneillä alueilla.

Taloussosiologi Rebecca Elliott on asettanut tutkimuksensa keskiöön kysymyksen, millä tavoin nopeat ympäristömuutokset ja niihin reagoiva talouspolitiikka kokemuksellistuu tavallisissa yhdysvaltaisissa kotitalouksissa. Väitöskäsitelmäkseen pohjaavassa esikoisteoksessaan hän tarkastelee Yhdysvaltojen tiheästi asuttujen rannikkoalueiden asukkaiden talouspoliittisia kamppailuja merenpinnan nousun ja yleistyvien hirmumyrskyjen keskellä. Laajaan etnografiseen kenttätööhön pohjaavassa kirjassa seurataan, kuinka valtiojohtoinen tulvavakuutusjärjestelmä muuntuu yleisesti hyväksytyistä hyvin-

vointivaltion turvaverkosta kiistellyksi ilmastonmuutokseen kytkeytyvän talous- ja ympäristöpolitiikan areenaksi.

Alkuasetelmana Elliot esittelee hurrikaani Sandyn jälkimainingit New Yorkin lähiöalueilla vuonna 2013. Hurrikaanin nostattamissa tulvissa vauriotuneiden kotiensa korjaamiseen kuukausia aikaa ja rahaa käyttäneet kiinteistönomistajat saavat tiedon Yhdysvaltain kongressin päättämästä tulvavakuutusreformista, joka määrittelee koko asuinalueen sijaitsevan tulvariskikartan suurimmalla vahinkoalueella. Tämä tarkoittaa kiinteistöjen vakuutuskustannusten nousua sadoista dollareista tuhansiin seuraavan vuoden aikana. Jo valmiiksi ahtaalla oleville talonomistajille vakuutuksen ehtojen ja hintojen nousussa oli kyse ”toisesta Sandysta”, taloudellisesta katastrofista. Se merkitsi monelle perheelle talon myyntiä pilkkahintaan tilanteesta hyötyville sijoittajille, sekä pakkomuuttoa entiseltä kotialueelta.

Koska *Underwater* todella on kirja yhdysvaltalaisen kotitalouksien tulvavahinkovakuutuksista, Elliott tekee aiheesta ei lainkaan tuntevalle lukijalle ihailtavan palveluksen kirjoittaessaan perusteellisesti auki valtiojohtoisen vakuutusjärjestelmän syntyhistorian, sen

muodostumiseen liittyvät keskeiset toimijat, tapahtumat ja poliittisen keskustelun. Tulvavakuutusjärjestelmän muodostumisen ja nyansoitumisen monet vaiheet muuntuvat Elliottin tarkassa käsittelyssä selkeäksi tarinaksi, joka kytkeytyy samalla osaksi Yhdysvaltojen 1900- ja 2000-lukujen talouspoliittista historiaa. Ymmärtääkseen vakuutusjärjestelmän aiheuttamia vaikutuksia arjen tasolla Elliott on kerännyt etnografisen kenttäaineiston haastatellen New Yorkin tulvariskialueilla asuvia ihmisiä ja seurannut heidän aktivismi- ja naapurustotoimintaansa vuosien 2013–2016 aikana.

Kirja on jaettu viiteen varsinaiseen lukuun, jotka kukin käsittelevät ja problematisoivat tulvavakuutusjärjestelmän osa-alueita riskinmuodostuslaskelmista karttojen piirtämiseen ja niiden sisältämään tietoon. Keskeinen näkökulma kaikissa luvuissa on niiden tavoite ymmärtää ja osoittaa, millä tavoin vakuutusjärjestelmä konkretisoi ja käsittelee laajoja taloudellisia tappioita ja menettämistä ympäristökatastrofien kontekstissa. Vakuutusmaailmaa tällä tavoin tarkastelemalla Elliott pyrkii siis nostamaan esiin yhteiskunnallisia neuvotteluja siitä, mikä katsotaan taloudellisesti mahdolliseksi, kannattavaksi, reiluksi tai epäreiluksi ilmaston-

muutoksen seurausten kanssa painivassa Yhdysvalloissa. Analysoidakseen näitä keskusteluja Elliott nojaa poliittisen talouden tutkimuskenttään sekä moraalitalouden käsitteeseen. Moraalitalouden näkökulma ohjaa Elliottia erityisesti ymmärtämään, kenen ehdoilla tulvariskineuvotteluiden tilanteet useimmiten etenevät, sekä millaisille arvokäsityksille ja poliittisille valinnoille ne pohjautuvat.

Kirjan ehdoton ansio on sen tarjoamat näkökulmat siihen, millaisten valtaviin haasteiden edessä totutut ja pitkään toimivaksi koetut talousjärjestelmät ovat nyt, kun niiden pohjan muodostavat riskilaskelmat ovat alkaneet horjua. Kirjan esittelemä tulvavakuutusjärjestelmä perustuu mallille, joka korostaa yksittäisten kotitalouksien rationaalista päätöksentekoa ja ympäristöstä tuotettuun tietoon perustuva laskelmoitua riskintottoa. Ilmastonmuutoksen tuomat uudet riskit ovat kuitenkin suuremmat kuin mitä yksittäisten kotitalouksien vastuulle pitäisi olla mahdollista reiluuden nimissä asettaa.

Vakuutusjärjestelmään sisäänrakennettu logiikka ei Elliottin mukaan myöskään tunnista järjestelmän itsensä tuottamia ristiriitaisuuksia. Järjestelmän hallinnointia varten tuote-

tun tiedon myötä tulvista ja myrskyistä on tullut luonnontieteellisen tiedon ja riskimallinnusten avulla jäsenyviä, näennäisesti hallittavissa olevia luonnontapahtumia. Järjestelmän historiallinen kehitys kulkeekin siten käsi kädessä rannikkoalueiden maankäytön ja rakentamisen kanssa. Tämä on tarkoittanut uusien, usein halpojen, asuinalueiden perustamista myös sellaisiin paikkoihin, jotka ovat luonnostaan tulvaherkkiä, tai jotka ovat aiemmin toimineet luonnollisina suojamuureina vuorovesivaihtelulta. Toisaalta kauniiden rannikoiden rakentaminen lomailuun tarkoitetuiksi kakoskotialueiksi kuormittaa epäreilusti koko maan rannikkoalueiden kotitalouksien jaettuun riskinottoon perustuvaa vakuutusjärjestelmää katastrofien sattuessa. Valtiollisessa tulvavakuutusjärjestelmässä linkittyäkin toisiinsa taloudellisten ja materiaalien tappioiden politiikka, eriarvoistuvat yhdysvaltalaiset elämäntarinat ja nopeasti muuttuvat elinympäristöt.

Tapaustutkimuksellaan Elliott antaa ilmastomuuttuville talousrakenteille konkreettisen ja hyvin arkisen muodon, ja teos kannustaa avoimesti politisoimaan talousrakenteita. Kotitalouksille suunnatut vakuutukset muodostavat Elliottin tarkastelussa yhden niistä

instituutioista, jotka käytännössään taloudellistavat, ja siten osaltaan määrittävät ympäristökatastrofeihin yhdistyvien inhimillisten, materiaalien ja taloudellisten tappioiden ja menetysten merkityksiä. Elliottin analyysi on läpi teoksen tasapainoista ja monipuolista, ja pitää tiukasti valitun vakuutusmaailman mahdollistamissa ulottuvuuksissa. Kirjan loppua kohden ote hieman höllentää, ja kirjoittaja pohtii laajemmin talouspoliittista menettämisen, säilyttämisen ja jälleenrakentamisen tematiikkaa osana Yhdysvaltojen ilmastomuutostulevaisuuksia.

Itse tartuin tähän teokseen Rebecca Elliottin mainion *European Journal of Sociology*ssa (2018) julkaistun artikkelin *The Sociology of Climate Change as a Sociology of Loss* innoittamana. Elliott ehdottaa artikkelissaan, että ilmastomuutosta tulisi tutkia sosiologiassa moninaisten menettämisten näkökulmista. Elliott kommentoi tekstillään erityisesti kestävyysien ja kestäväen kehityksen eetosta, joka on auttamatta peittänyt alleen ilmastomuutokseen kytkeytyvän menettämisen, luopumisen ja katoamisen maailmat. Ajatus on todella resonoiva. On siis myönnettävä, että se, että luin Elliottin artikkelin ennen *Underwater*-kirjaa ohjasi lukukokemustani paljon. Kirja on

tyylikas ja ehdottomasti lukemisen arvoinen esimerkki taloussosiologisesta analyysistä, mutta ilman aiemmin syntynyttä erityistä kiinnostusta Elliottin tuotantoon en olisi sitä välttämättä lukenut niinkään huolellisesti. Toisaalta pintaan puskeva yliolkaisuuteni vakuutuksia kohtaan vain todistaa Elliottin loppuluvussa muotoileman argumentin osuvuuden: Ymmärtääkseni ilmastomuuttuvia yhteiskuntia ja niiden uudelleenmuotoutumista menetyksineen ja luopumisineen, tutkijoiden tulisi kääntää katseensa arkea toisinaan tylsillä ja hiljaisilla tavoilla tuottaviin rakenteisiin. Kuten vaikka tulvavakuutuksiin.

Birgitta Vinkka

Pilvi-imperiumien vankina

Vili Lehdonvirta: *Cloud Empires. How Digital Platforms are Overtaking the State and How we Can Regain Control?* Cambridge, Mass., The MIT Press, 2022, 283 s. ISBN 9780262047227

Internetin varhaisvaiheessa usko tiedon luomisen, tuottamisen ja kuluttamisen vapauteen oli lähes rajaton. John Barlow tiivistä ihanteita *A Declaration of*